

нання виробництво продукції в аграрних підприємствах та її промислова переробка. Аналіз свідчить, що найбільш слабкою ланкою в загальному організаційно-технологічному ланцюзі виробництва продукції тваринництва стало забезпечення галузі сировиною. При всій важливості розвитку аграрного виробництва як у великих аграрних підприємствах, так і в особистих господарствах населення, досягти його нарощення можливо шляхом розбудови сучасних підприємств з високим рівнем технології вирощування і годівлі худоби та відновлення роботи не діючих тваринницьких ферм, що дозволить нарощувати поголів'я худоби та обсяги виробництва тваринницької продукції.

Література:

1. Азізов С.П. Деякі питання організації та підвищення ефективності тваринництва / С.П. Азізов // Економіка АПК. – 2011. – №4 – С. 12-15.
2. Аранчій В.І. Сучасний стан м'ясопродуктового підкомплексу та перспективи його розвитку / В.І. Аранчій // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – №1. – С. 134-138.
3. Бойко В.І. Ринок м'яса: світові тенденції регіонального розвитку виробництва / В.І. Бойко, Л.В. Мамчур // Економіка АПК. – 2011. – №1 – С. 145–148.
4. Мазуренко О.В. Тенденції розвитку тваринництва в Україні / О.В. Мазуренко // Економіка АПК. – 2011. – №8 – С. 16-21.
5. Макаренко П.М. Напрями розвитку тваринництва в Полтавській області / П.М. Макаренко, О.П. Зоря, В.О. Баранова // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 2. – Т. 3. Економічні науки. – Полтава: ПДАА. – 2011. – С. 3-6.
6. Петришин Л.П. Інноваційна діяльність у тваринництві / Л.П. Петришин, О.В. Шолудько // Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. – 2008. – Вип. 2. – С. 39-47.
7. Пархомець М.К. Підвищення конкурентоспроможності продукції тваринництва в сільськогосподарських підприємствах / М.К. Пархомець, Л.М. Утіят // Інноваційна економіка. – 2011. – №2 – С. 57–64.
8. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми розвитку тваринництва на період до 2015 року» // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://new.minagro.gov.ua/ua/ministry/8944>.
9. Статистичний щорічник Полтавської області за 2009 рік. – Полтава: Головне управління статистики у Полтавській області. – 2010. – 274 с.
10. Стельмашук А.М. Становлення сталого розвитку тваринницько продуктового комплексу / А.М. Стельмашук // Інноваційна економіка. – 2010. – №4 – С. 57–61.

УДК: 338.5:631.527:633

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИТРАТНО-ЦІНОВОГО МОНІТОРИНГУ РЕГІОНАЛЬНОЇ СЕЛЕКЦІЇ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР

Гладиліна Т.В., аспірант

Полтавська державна аграрна академія

У статті обґрунтовано необхідність проведення та визначення основних завдань витратно-цінового моніторингу в селекції озимої пшениці на прикладі селекційного центру ПДАА з метою діагностування та вдосконалення шляхів формування витрат на створення сорту з використанням інноваційних методів та нових напрямків селекції, які впливають на розвантаження селекційного процесу у просторі і часі, на зменшення витрат, на ефективне використання сортових рослинних ресурсів селекційних установ та на підвищення науково-технічного рівня виробництва зерна.

The article substantiates the need for and definition of the main tasks of benefit cost-based monitoring in the selection of winter wheat on the example of Scientific Selection Center of PSAA with the purpose for diagnosing and improving ways of forming varieties of costs using innovative methods and new directions of selection that affect the selection process in the discharge space and time, reduce costs, the efficient use of varietal resources of scientific selection institutions and to enhance scientific and technological level of production of grain.

Постановка проблеми. Розвиток діяльності селекційних установ пов'язаний з вирішенням завдань по організації пошукових робіт по створенню і впровадженню інноваційних розробок в технологію селекційного процесу. Відомо, що нові сорти озимої пшениці, як результат селекційної діяльності науково-дослідних установ є біологічними інноваціями [7]. Слід зазначити, що при створенні сорту чи гібриду зернових культур автори(оригіратори) все більше зусиль вкладають не тільки у підвищення їх біологічних, адаптивних показників, а звертають увагу на покращення якісних показників, що потребує збільшення фізичних, розумових витрат створювачів інноваційної продукції. Такі зусилля повинні окупатися за рахунок збільшення витрат споживачів, тобто аргументованим підтвердженням збільшення ціни на інноваційну продукцію [9].

На сьогоднішній день управління витратами та цінами в селекційних установах є незадовільним, що негативно впливає на економічний стан селекційних установ. Вирішення проблеми ефективного розвитку та економічного зростання установ, які займаються селекцією польових культур, неможливе без удосконалення управління витратами на біологічні інновації. Проте методика обліку і аналізу витрат на інновації не в повній мірі відповідає сучасним вимогам.

Одним із недоліків сучасного обліку є те, що не існує єдиної системи спеціалізованих реєстрів обліку й бухгалтерських рахунків для відображення витрат, доходів і результатів інноваційної діяльності селекційних установ. Наявні облікові реєстри, бухгалтерські рахунки і статистична звітність не надають достовірних даних для проведення економічного аналізу впливу інноваційної продукції на результати діяльності селекційної установи [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід відмітити, що питанням організації і пошуку шляхів підвищення економічної ефективності інноваційної діяльності науково-дослідних установ, вартісної оцінки сортів, як об'єкта інтелектуальної власності, визначення ціни інновації, їх ринкової вартості, управління витратами на інновації, їх контролю та аналізу присвячені роботи багатьох вітчизняних та іноземних вчених, серед яких найбільш відомими є розробки Р. Адамса, О. Гончара, М. Мельниченка, І. Охріменка, М. Коденської, Н. Перепелиці, О. Захарчука, О. Бородкіна, Н. Бортник, Я. Крупко, І. Крупельницької, Е. Крилова, В. Палія, В. Плаксієнка, А. Примака, П. Саблука, П. Семиусова, С. Фалька, Х. Фольмута, А. Шеремета, О. Шпичака, О. Кантаєвої та інших вчених.

Проте наукових робіт, присвячених дослідженню, розробці, впровадженню та удосконаленню витратно-цінового моніторингу селекційного процесу створення нових сортів, поки що немає. Тим більше, що вихід укра-

їнських селекційних установ на світовий ринок сортів потребує більш досконалого інформаційного забезпечення в формуванні техніко-економічних і фінансових показників селекційного процесу, його економічного обґрунтування та визначення первісної і ринкової вартості новостворених сортів, тобто виникає потреба в існуванні достовірної економічної інформації про інноваційну діяльність селекційних установ, яку надає система бухгалтерського обліку [6].

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення основних напрямків і завдань витратно-цінового моніторингу новостворених сортів озимої пшениці в селекційному центрі ПДАА.

Виклад основного матеріалу дослідження. В економічній теорії та практиці під моніторингом розуміють аналіз та оцінку фінансового стану підприємства на основі даних фінансового та управлінського обліку. Іншими словами, моніторинг є системою спостереження та вивчення поведінки економічного механізму конкретного підприємства і розробки шляхів для досягнення мети, яку воно ставить перед собою. Ключовим поняттям у визначенні мети моніторингу є тенденції і закономірності розвитку економіки підприємства, його економічного та фінансового стану. Говорячи про економіку, слід мати на увазі, що мова йде, насамперед, про використання його активів та пасивів, а інформація показує тенденції і закономірності розвитку [8]. Система моніторингу має цілком визначену мету, алгоритм функціонування, принципи побудови, критерії оцінки, методи і технології. Тому необхідно вважати доцільною розробку як теоретичних так і прикладних аспектів створення та функціонування системи витратно-цінового моніторингу [3].

Розробка основних напрямків витратно-цінового моніторингу селекційної діяльності науково-дослідних установ та визначення його завдань дає змогу здійснити діагностування економічного та фінансового їх стану, яке можливе за умови забезпечення фактичною обліковою та іншими видами інформації про об'єкти, а також провести поопераційну структурування витрат селекційного процесу та обґрунтувати методи ціноутворення новостворених сортів.

На сучасному етапі розвитку економіки аграрного сектору України, в зв'язку з вступом України в Організацію Європейської сертифікації рослин та включення сортів рослин, створених в наукових закладах України, в офіційний каталог Європейського Союзу, виникає необхідність проведення витратно-цінового моніторингу селекційного процесу в науково-дослідних установах, тому що єдиним джерелом підвищення валових зборів зерна, створення кормової бази для сільськогосподарських тварин та збільшення продуктів харчування для населення земної кулі є рівень врожайності новостворених сортів сільськогосподарських культур. Витратно-ціновий моніторинг регіональної селекції озимої пшениці забезпечить стабілізацію селекційного процесу, що сприятиме підвищенню виробництва зерна та вирішить проблему формування та розвитку ринку сортів рослин в сучасних умовах.

Слід зазначити, що селекція сільськогосподарських культур - один із головних засобів прогресу в сучасному рослинництві. Головне завдання се-

лекції - створення сортів з високим генетично детермінованим потенціалом продуктивності, стабільною стійкістю до хвороб, шкідників, дії несприятливих чинників середовища, але цей процес передбачає зростання витрат коштів та матеріальних ресурсів за рахунок механізації, сучасного устаткування і приладів, фітотронів та інших культиваційних споруд [10].

Успішне вирішення головного завдання селекції пов'язане з удосконаленням селекційного процесу, його інтенсифікацією. Удосконалення селекційного процесу є основним напрямком селекційної діяльності в ПДАА. В селекційному центрі проводяться теоретичні дослідження з використанням еколого-генетичного підходу, математичного моделювання та комп'ютерних технологій, а в останні роки розроблені та впроваджені в селекційний процес по озимій пшениці суттєво нові методи та напрями селекції, які не використовуються майже не в одній країні світу (рис. 1) [12].

Результатом цієї діяльності є сорти озимої пшениці, які характеризуються високою морозостійкістю та якістю зерна з потенційною урожайністю 8-12 т/га.

Один із сортів озимої пшениці, створений в селекційному центрі академії, Диканька, визнаний світовою спільнотою одним із найкращих і запропоновано його зберігання у Всесвітньому сховищі насіння зразків генофонду у Свальбарді (Норвегія) та у генбанку рослин СЕММУТ (Мексика) з 2010 року для нинішнього і майбутніх поколінь та використання для наукових і селекційних цілей.

На рис. 1 представлені результати теоретичних досліджень та реалізації розробленої селекційної програми. За останній період в селекційному центрі ПДАА створено 15 сортів озимої пшениці, 7 з яких внесені до Державного реєстру сортів рослин України: Диканька, Левада, Сагайдак, Вільшана, Українка полтавська, Коломак 3, Коломак 5 та 8 сортів проходять Державне сортовипробування - Лютенька, Оржиця, Царичанка, Соната, Кармелюк, Манжелія, Говтва, Сидір Ковпак.

Моніторинг методів створення нових сортів озимої пшениці з використанням інноваційних напрямків селекції озимої пшениці в селекційному центрі ПДАА показав, що інтенсифікація селекційної роботи останніми роками дала можливість значно підвищити продуктивність праці селекціонера, скоротити терміни виведення нових сортів з 18-20 років до 13-15 років, тобто на 5 років, зменшити витрати на 20 % на науково-дослідні роботи за рахунок розвантаження селекційного процесу та його прискорення у часі, забезпечити господарства різних форм господарювання високоякісним насінням нових сортів з метою збільшення валових зборів зерна, зниження його собівартості та підвищення прибутковості сільськогосподарських підприємств.

Пошук шляхів підвищення віддачі потенціалу ресурсів селекції має важливе значення в підвищенні її економічної ефективності.

Економічна ефективність селекційної роботи виявляється не тільки у виведенні поліпшеного сорту, який здатний давати вищий урожай за однакових витрат вирощування порівняно з раніше зареєстрованим сортом, а й у термінах його створення й освоєння виробництва [10].

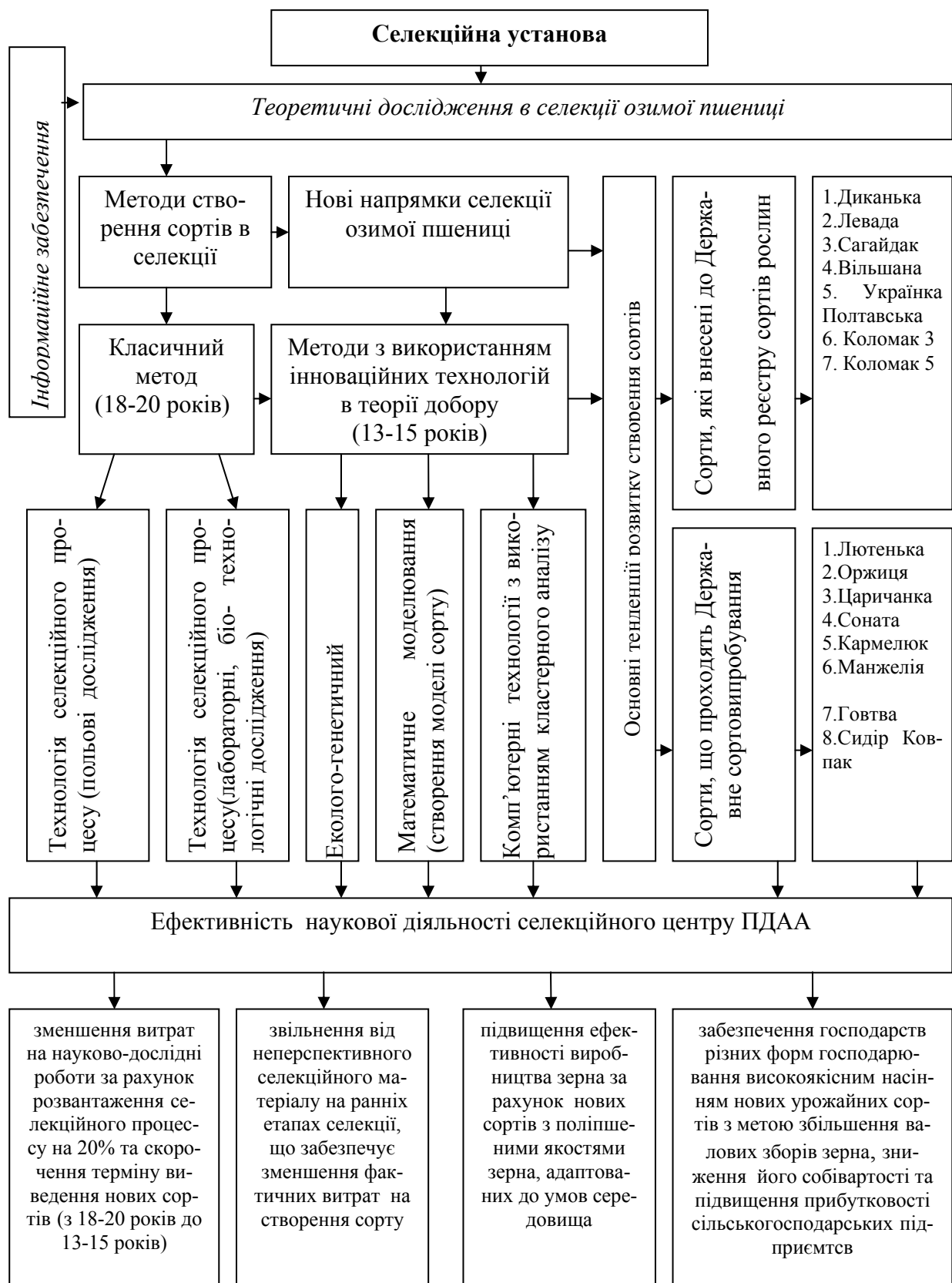

Рис. 1. Моніторинг методів створення сортів в селекційному центрі ПДАА станом на 2011 рік з використанням інноваційних напрямків селекції озимої пшениці та їх економічна ефективність

Джерело: опрацьовано автором

Як показали дослідження, на створення нових сортів потрібна величезна кількість інтелектуальної праці та матеріальних витрат. За даними компанії Asgrow Seed (США), на виведення нового сорту в середньому витрачається 11,1 року без обліку на оцінювання, сортовипробування, маркетинг тощо. Витрати на створення сорту пшениці становлять 1,5-2,5 млн. доларів [10].

Слід зазначити, що в Україні поки що немає офіційно визнаного методу визначення первісної вартості сорту як об'єкта інтелектуальної власності, а комерційне використання об'єктів інтелектуальної власності як товару потребує їх вартісної оцінки. [4].

На сьогодні в наукових установах сорти рослин створюють за державні кошти, використання яких пильно контролюють відповідні державні структури, наділені правом притягати до юридичної відповідальності керівників установ за укладення законодавчо не унормованих угод, тому відсутність офіційно визнаного методу вартісної оцінки стала серйозною перешкодою для їх застосування у господарському обігу. Крім того, невизначеність з первісною оцінкою вартості сорту не дає змоги відобразити їх у бухгалтерському обліку, що утруднює притягнення до кримінальної відповідальності юридичних і фізичних осіб за несанкціоноване використання або привласнення результатів чужої інтелектуальної праці [4].

Особливо гостро це питання стоїть у сфері захисту прав на селекційні досягнення. Різного роду комерційні структури та інші посередники намагаються реалізовувати, а в ряді випадків уже реалізують агропідприємствам насіння рослин сортів невідомої селекції репродукції, але під назвами відомих сортів, створених у державних селекційних установах. Отже, стає реальною потрапляння в господарський обіг не сертифікованого насіння, що може призвести до зниження якості та врожайності сільськогосподарських культур, дискредитації досягнень вітчизняних селекціонерів [4].

Таким чином, обґрунтувавши необхідність розробки та запровадження витратно-цінового моніторингу новостворених сортів озимої пшениці в селекційних установах, ми можемо визначити його основні завдання :

- аналіз економічної ефективності селекційної діяльності науково-дослідних установ та визначення пріоритетних напрямів дослідження;
- прогнозування витрат на створення нових сортів озимої пшениці;
- створення ефективної системи управління витратами за рахунок удосконалення класифікації витрат на створення нових сортів;
- зменшення витрат на науково-дослідні роботи за рахунок інноваційних технологій селекційного процесу та його прискорення у часі,
- визначення первісної вартості сорту озимої пшениці як об'єкта інтелектуальної власності, враховуючи витрати на створення сорту і витрати на державне сортовипробування з метою вдосконалення методичних підходів формування витрат новостворених сортів та відображення її в бухгалтерському обліку;
- розрахунок мінімально допустимої ціни реалізації оригінального та елітного насіння озимої пшениці, тобто визначення ринкової ціни оригіналь-

ного та елітного насіння озимої пшениці для здійснення комерційних операцій;

- удосконалення інформаційної системи та нормативної бази в економічних розрахунках витрат селекційного процесу ;

- внесення пропозицій відносно методики формування технологічних карт селекційного процесу озимої пшениці;

- підвищення ефективності виробництва зерна за рахунок поліпшення якості зерна та збільшення видового складу сортів озимої пшениці, що забезпечить розвиток ринку сортів в Україні та за кордоном;

- забезпечення господарств різних форм господарювання високоякісним насінням новостворених сортів з метою збільшення валових зборів зерна, зниження його собівартості та підвищення прибутковості сільськогосподарських підприємств.

Висновки. Виходячи з вищезазначеного, варто відмітити, що моніторинг витрат виробництва базується на принципах скорочення і їх зниження, виявлення безперервного слідування за відхиленням витрат від нормативів; створення сукупності інформаційних підсистем; максимальної повноти інформаційного забезпечення; функціонування інститутів управлінської діяльності; диференціювання та агрегування інформації за рівнями управління; вибір технічних засобів і програмного забезпечення [2]. В свою чергу, моніторинг цін – це система збирання, опрацювання, зберігання та розповсюдження інформації цін на новостворені сорти, що купуватимуться сільськогосподарськими підприємствами, вітчизняними та зарубіжними насінневими організаціями та інформування суб'єктів ринку і органів державного управління відносно цих тенденцій [1].

Слід зазначити, що ціна залежить від впливу двох основних факторів - собівартості та якості реалізованої продукції, тому проблема витрат і цін є ключовим фактором ефективності сільськогосподарського виробництва, оскільки визначає кінцеві результати діяльності будь-якої організаційно-правової форми господарювання [11]. Таким чином, проведення витратно-цінового моніторингу в селекції озимої пшениці дасть змогу визначити та удосконалити методи формування виробничих витрат та цін на новостворені сорти озимої пшениці, що забезпечить високу економічну ефективність селекційної діяльності наукових установ.

Література:

1. Ампілогова О.П. Витратно-ціновий моніторинг. Методичні рекомендації / Ампілогова О.П.- Полтава-2002.- 38 с.

2. Бондарчук Н.В. Формування та планування системи моніторингу виробничих витрат/ Бондарчук Н.В. // Вісник Сумського національного аграрного університету: Науково-методичний журнал. Серія: Фінанси і кредит. - 2004.- № 2.- С. 177-183.

3. Галіцин В. К. Системи моніторингу в управлінні економікою /В.Галіцин// Моделювання та інформаційні системи в економіці. - 2001.- № 66.- С.5-15.

4. Захарчук О.В.Методи визначення вартості інтелектуальної власності на сорти рослин/ Захарчук О.В.//Економіка АПК.- 2008.- №11.- С.72-78.

5. Кантаєва О.В. Щодо методології обліку та аналізу інноваційної діяльності підприємств/ Кантаєва О.В. //Економіст.-2009.-№ 3.-С.24-30.

6. Кантаєва О.В. Концептуальні проблеми розвитку системи бухгалтерського обліку в управлінні інноваційними процесами /Кантаєва О.В. // Збірник наукових праць «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України».- Суми, 2011.- Вип.31.- Сс. 96-110.
7. Коденська М.Ю., Перепелиця Н.М. Інноваційний продукт аграрно-економічної науки, його оцінка та інвестиційне забезпечення/ Коденська М.Ю., Перепелиця Н.М.//Вісник / Харківський нац. аграр. ун-т. — Х., 2009. — N 11.-С.12-19.
8. Мойсеєнко І.П. Інвестування. Навчальний посібник. - К.: Знання, 2006.- 490 с.
9. Пазій І.П. Стратегічні напрями інноваційної стратегії інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва НААН / Пазій І.П., Тимчук В.М., Лісничий В.А., Фурман Н.В. //Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області. - 2010.- № 9.-С.4-9.
10. Полоцький М.Я., Васильківський С.П., Князюк В.І., Власенко В.А. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин: Підручник.- К.: Вища освіта, 2006.- 463 с.
11. Пархомець М.К., Горлачук О.А. Виробничі витрати і формування цін на сільськогосподарську продукцію в сучасних умовах./ Пархомець М.К., Горлачук О.А.//Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Вип. 5 – 2010 - № 19.-С.174-177.
12. Тищенко В. Н., Чекалин Н.М. Генетические основы адаптивной селекции озимой пшеницы // Монография. – Полтава. – 2005.–243 с.

УДК 336.76(477)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТІВ СПІЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Гаркуша Ю.О., викладач

Одеський національний економічний університет

Вказані основні результати дослідження щодо тенденцій розвитку вітчизняних небанківських фінансових посередників у сучасний період. Визначений вплив діяльності парабанків на формування ВВП країни. Також, висвітлені реалії функціонування інститутів спільного інвестування на фінансовому ринку України, виявлені проблеми їх діяльності та визначено основні напрями подолання наявних недоліків.

These key findings regarding trends in the domestic non-bank financial intermediaries in the modern period. The influence of parabankiv the formation of GDP. Also, highlight the realities of the operation of collective investment institutions in the financial market of Ukraine, revealed problems of their activities and define the main directions of overcoming existing shortcomings

Постановка проблеми. Відновлення після світової фінансової кризи 2008 року та розвиток вітчизняної економіки не можливий без ефективного функціонування всіх її галузей, економічних суб'єктів господарювання, державних органів влади тощо. Проте, процес економічних реформ в Україні не можливий без функціонування ефективного фінансового ринку. Дана сфера економічних відносин кардинально впливає на становлення, розвиток, структуру та специфіку фінансової системи країни. За допомогою фінансового ринку, його окремих ланок, акумулюється, трансформується, перерозподіляється фінансові активи, що сприяє підвищенню продуктивності та ефективності економіки в цілому. Потужну частку опосередкування переміщення капіталів між учасниками фінансового ринку забезпечують саме банки та небанківські фінансові посередники. В Україні фінансове посередництво представлене на-